

Постать Г. Сковороди і сьогодні викликає захоплення. Він завжди буде взірцем людини, що стала променем світла для людства, і навіть світ з усіма його спокусами не зміг здолати його праведного та міцного духу.

Література

1. Афоризми Григорія Сковороди. URL: <http://https://www.ar25.org/article/aforyzmy-grygoriyaskovorody.html/>.
2. Подюченко Л. Григорій Сковорода і Біблія. URL: https://md-eksperiment.org/etv_page.php?page_id=4463&album_id=120.
3. Сковорода Г.С. Твори: Вірші. Пісні. Байки. Діалоги. Трактати. Притчі. Прозові переклади. Листи. Київ : Наукова думка, 1983. 542 с.

Беляєва В.В.

здобувачка вищої освіти

Шарова Т.М.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української і зарубіжної літератури

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

ПРАГНЕННЯ ДО ЖИТТЯ У ТВОРІ К. БАБКІНОЇ «ШАПОЧКА І КИТ»

Анотація. У науковому дослідженні представлені художні особливості твору К. Бабкіної «Шапочка і кит». Акцентується увага на захворюваннях дітей, які не мають можливості бути здоровими. Наголошено на тому, що письменниця змогла вселити у хлопчика віру в життя, бажання жити та сподіватися на те, що хвороба відійде і він буде жити повноцінним життям.

Ключові слова: прагнення до життя, хвороба, бажання, надія, література, художній простір.

Інклюзивна література має певну і важливу мету: вона допомагає людям стати більш толерантними до індивідуальних особливостей інших та формує позитивне сприйняття інвалідності [6, с. 10]. Численні дослідження в цій сфері довели, що застосування такої літератури дозволяє зрозуміти, що кожна людина, незалежно від її віку чи статі, здібностей, відсутності або

наявності певних особливостей у розвитку, може брати участь у житті суспільства та робити свій внесок в його розвиток [6, с. 11].

На сучасному етапі розвитку навчання для дітей з особливими освітніми потребами важливе значення набуває створення інклюзивного освітнього середовища [3]. У такому середовищі всі діти повинні навчатися разом у системі загальноосвітніх навчальних програм, які пристосовані до потреб такої дитини. Художні твори на тему інклюзії призначені не лише для дорослих людей. Здебільшого – це література для дитячого читання. Уже з самого дитинства, з 9-13 років, суспільство прагне подати об'єктивну картину життєвого розуміння проблем, з якими може у дорослому віці зустрітись дитина. Тому дуже важливо розуміти про те, що сьогодні відбувається в суспільстві, хто тебе оточує, як бути в тих складних ситуаціях, які диктує нам життя. Тут письменники відтворюють людей, які зовсім не чують, прикуті до візка, ходять на милицях, мають клишавість, горби на спинах, або змушені лікувати вроджений аутизм та боротись з альбінізмом. Не останнє місце в художній літературі займає тема невиліковної хвороби, з якою частіше за все зустрічаються діти.

Питання інклюзії в художній літературі нині досліджують сучасні критики та вчені-дослідники [8; 9]. Серед тих, хто вивчав творчість Бабкіної К. слід назвати Соколенко Н., Трощинську Т., Вздутьську В. та ін. Однак, їх дослідження скоріше є загальними. Тому означене питання є актуальним та малодослідженим.

Сучасні письменники піднімають важливе питання: соціалізація людей з вадами у суспільстві, прийняття їх суспільством та можливість адаптації в соціумі шляхом швидкого пристосування до потреб суспільства. Головним завданням авторів є не співчуття героям, які мають вади, а відтворення життєвих картин віднайдення ними бодай однієї можливості та усвідомлення того, що можна жити поряд із здоровими, «нормальними» людьми. Дитяча інклюзивна література може відігравати важливу роль у такому середовищі [3]. Такі книжки, що відображають дітей з інвалідністю, мають допомагати створити розуміння того, що всі діти з різними можливостями та потребами можуть мати багато спільних рис. Книги формують позитивне розуміння стану таких людей. Вони зосереджують інтерес читача на загальнолюдських здібностях і якостях літературних героїв з інвалідністю [3].

Так, українська письменниця Катерина Бабкіна через свою творчість допомагає нам краще розуміти людей, які хворіють і мають інші потреби у житті. Ми не повинні думати, що люди з особливими потребами якісь неправильні, а просто треба знати що вони є, і сприймати їх як рівних собі.

Вона показує через свої твори, що такі люди також повинні бути щасливими, вони мають відчувати себе повноцінними членами нашого суспільства [1]. Соколенко Н., Трощинська Т. акцентують увагу на тому, що авторка написала твір і для дорослої аудиторії, і для дітей: «Шапочка і кит» – це історія про онкохворого хлопчика Шапочку, який... подружився з китом, котрий любить їсти його несмачні таблеточки [7].

У дитячій книжці «Шапочка і кит» йдеться мова про хлопчика, якого всі звать Шапочка і який хворіє на рак. Йому не дозволяється бігати, їсти ласощів, ходити до школи, спілкуватися з іншими дітьми і навіть гладити собак. Шап його називають вдома відтоді, як після хіміотерапії в нього випало волосся, і хлопчик не хотів більше скидати свою блакитну в'язану шапку. Та згодом у нього з'являється єдиний друг – блакитно-сірий, великий і вайлуватий кит, який раптом звідкись взявся у повітрі просто серед міста, і який дуже любить їсти його несмачні таблеточки. Мама і тато хлопчика розлучені, і мама намагається будувати взаємини з іншим чоловіком, який не дуже подобається бабусі, з якою вони живуть.

Іноді може здаватися, що життя Шапочки надто звичайне, але замість справжніх друзів, смачної їжі, плавання в басейні та школи в нього є постійні прийоми в лікарнях, щоденні пігулки, болючі аналізи та синці на тілі. І саме це є свідченням його хвороби – лейкозу. Але від усіх цих проблем маленького хлопчика починає відволікати його новий приятель – кит. Він щодня приходив до Шапочки, і вони можуть обговорити, звідки ж беруться батьки, навіщо казати слово «дякую», або хто там живе над хмарами, одним словом – що завгодно. І саме для цього нам потрібні друзі, оскільки поруч з ними забуваєш, що щось не так.

Знайшовши приятеля, 8-річний хлопчик вселяє собі надію на видужування. Однак, читаючи твір, дорослі розуміють, що це натяк на певне відволікання від питання чи конкретної проблеми. Важко також сприймаються сторінки твору, де авторка навмисне вводить факт розлучення батька й матері хворого хлопця. Психологічно йому важко, оскільки не має на момент хвороби повної родини. Мати у певний час життя хлопця знаходить собі нового чоловіка, якого з неприязню сприймає його бабуся. Здебільшого, обмеження хлопця говорить про те, що від усіх тих благ, які отримують здорові повноцінні діти, він мусить відмовитися. Зрозуміло, що на такий крок може піти людина, яка дуже сильно прагне до збереження життя, хоче бути здоровим та сильним духом.

Книга «Шапочка і кит» має відкритий фінал. І Катерина Бабкіна прокоментувала це так: «Коли діти і дорослі, хворі на рак, отримують після лікування фінальний результат аналізів, і він їм каже: усе, раку немає – це не

означає, що раку немає, це означає, що наступні п'ять років їм треба через певний час обстежуватися і з трепетом чекати, чи хвороба не повернеться. І тільки через п'ять років лікар може їм сказати, що вони здорові. Тому так, фінал відкритий. Але Шапочка видужає. Я вас запевняю, я точно знаю» [10].

Головний герой твору Шапочка вражає тим, як він сприймає навколишній світ. Хлопчик просто приймає те, що відбувається, ні на мить не перестаючи вірити, що він зможе знову відвідувати басейн, заводити друзів, ходити до школи, смакувати свої улюблені ласощі [5].

Читаючи книгу, можна потім ще довго розмірковувати над прочитаним розділом, адже твір розкриває багато питань. Зокрема, незвичайне ставлення хлопчика до світу, до його хвороби, до того, що ти маєш чи не маєш. Звичайно, читаючи в дитинстві, люди не так серйозно ставляться до цих проблем, але згодом ти починаєш розуміти, як важливо цінувати кожен мить, кожен хвилину свого життя [5].

Ця чуттєва історія про дитину та її дивовижне сприйняття світу вчить нас співчуттю, чуйності та розумінню того, що кожна людина має своє особисте життя, свої переживання та цінності, і ніхто не має права вказувати, що саме необхідно цінувати, на що сподіватися, про що думати і мріяти [2]. Слід акцентувати увагу на тому, що у книзі Бабкіної К. наявні ілюстрації Юлії Пилипчатіної, які відтворюють простір, колористично підсилюють певний настрій героїв, а також міфологічно підтверджують семантику твору

Отже, на сторінках твору письменниці показала, що діти у малому віці здатні мислити по-дорослому. Однак, поряд із дорослими думками вони все ж таки залишаються дітьми через певне сприйняття ними важких проблем. Авторка показує, що головний герой її твору пережив складні речі та залишився щасливим.

Література

1. Бабкіна К. Діти мають жити в любові, а не з певною кількістю батьків. URL: <https://vsiknygy.net.ua/interview/46506/>.
2. Бабкіна К. Ми всі носимо великий багаж болю. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-38081414>.
3. Інклюзивна література: право на життя. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-38081414>.
4. Інклюзивна освіта. URL: ispukr.org.ua/?page_id=331#.XnHyzG5uJPZ
5. На півдорозі до «Шапочки і кит». URL: <http://www.barabooka.com.ua/na-pivdorozi-do-shapochka-i-kit/>.

6. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна». 2019. С. 10–12.
7. Соколенко Н., Трощинська Т. URL: <https://starylev.com.ua/news/shapochka-i-kyt-nova-knyzhka-kateryny-babkinoyi>.
8. Шаров С.В., Шарова Т.М. Художній простір на тему інклюзії як засіб соціалізації в суспільстві. *Пріоритетні напрямки розвитку сучасних педагогічних та психологічних наук: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (9-10 серпня 2019 р., м. Одеса)*. 2019. С. 112–115.
9. Шарова Т.М. Художня література як засіб соціальної реабілітації людей з обмеженими можливостями. *Літні наукові підсумки 2019 року: XVIII Міжнародна науково-практична Інтернет конференція: тези доповідей (5 червня 2019 р., м. Дніпро)*. С. 84–89.
10. «Шапочка і кит»: нова книжка Катерини Бабкіної. URL: <https://starylev.com.ua/news/shapochka-i-kyt-nova-knyzhka-kateryny-babkinoyi>.

Біляцька В.П.

доктор філологічних наук,

професор кафедри філології та мовної комунікації

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

АНТРОПОЛОГІЧНИЙ СИМВОЛ ІСТОРИЧНИХ ПОЕМ І. ОГІЄНКА Й О. ВЕРЕТЕНЧЕНКА

Анотація. У статті розглянуто інтерпретацію походу на Крим 1765 року Івана Сірка та наказу нищення «статарчених» земляків у долині, які не хотіли повертатися в Україну в історичних поемах «Туми» І. Огієнка та «Чорна долина» О. Веретенченка. Акцентовано на непокірній удачі, патріотизмі й любові до рідної землі героя, який виражає головні ідеї національного буття.

Ключові слова: Іван Сірко, історична поема, проблема, образ.

Пізнання світу людини й самопізнання як різноаспектне вивчення образів-персонажів, як результат трансформації людини в авторському художньому світі останнім часом є об'єктом багатьох наукових та художніх зацікавлень. Концепція людини в літературі зосереджується в декількох параметрах: тлумаченні художнього тексту як культурологічного документа та як репрезентанта філософського трактату людського буття. «Оскільки ж